

STENOGRAFSKE BELEŠKE

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 5

BEOGRAD 1936 GODINE

KNJIGA 1

I PRETHODNI SASTANAK

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 20 OKTOBRA 1936 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVALI:

Po godinama najstariji narodni poslanik
STEVAN JANKOVIĆ

i

PRETSEDNIK
STEVAN ČIRIĆ

PRIVREMENI SEKRETARI:

MILOJE SOKIĆ, Dr. DRAGAN DAMIĆ, VOJISLAV NENADIĆ i KARLO GAJSEK

Prisutni g. g. Ministri: Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova **dr. Milan M. Stojadinović**, Ministar unutrašnjih poslova **dr. Anton Korošec**, Ministar saobraćaja **dr. Mehmed Spaho**, Ministar bez portfelja **dr. Šefkija Behmen**, Ministar poljoprivrede **Svetozar Stanković**, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja **Dragiša Cvetković**, Ministar trgovine i industrije **dr. Milan Vrbanić**, Ministar građevina **dr. Marko Kožul**, Ministar šuma i rudnika **Đura Janković**, Ministar prosvete **Dobrivoje Stošović**, Ministar finansija **Dušan Letica**, Ministar pošta, telegrafa i telefona **dr. Branko Kaluderčić**, Ministar bez portfelja **Vojislav Đorđević**, Ministar fizičkog vaspitanja naroda **dr. Josip Rogić**.

POČETAK U 9.30 ČASOVA

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda: 1 — Izbor privremenog pretседника po godinama starosti;

2 — Izbor četiri privremena sekretara.

Govornici: Velimir Milljanović, Privremeni pretседnik Stevan Janković (3 puta).

Dnevni red: Izbor stalnog Pretседništva Narodne skupštine: pretседnika, tri potpretседnika i pet sekretara.

Govornici: Privremeni pretседnik Stevan Janković, Pretседnik Narodne skupštine Stevan Čirić.

Velimir Milljanović: Gospodo poslanici, kao što vam je poznato, na prvom redovnom zasjedanju treba da izaberemo privremenog pretседnika koji će otvoriti današnju sednicu i pretседavati. Ja predlažem za privremenog pretседnika po godinama najstarijeg našeg uvaženog druga i veterana čika Stevu Jankovića. (Burno pljeskanje i povici: Živeo!)

Privremeni pretседnik Stevan Janković: Gospodo narodni poslanici, po vašem odobrenju ja izlazim iz vaše sredine kao najstariji narodni poslanik po godinama da vršim dužnost privremenog pretседnika do izbora stalnog skupštinskog pretседnika. Ja i sada kao i uvek imam na prvom mestu da blagodirim Bogu koji mi je dao malo duži vek te sam mogao i među vama sada biti najstariji po godinama. Neka bi dao Bog i vama da i vi svaki doživite moje godine. (Pljeskanje i povici: Živeo!) A onda, gospodo narodni poslanici, blagodirim vama na tome što ste priznali starost mojih godina. Hvala vam. Sednica je otvorena. Sada imamo da izaberemo četiri privremena sekretara koji će vršiti sekretarsku dužnost do izbora stalnih sekretara.

Po Zakonu o poslovnom redu to je pravo dato privremenom pretседniku, da on predlog učini, a na vama je da to primite. (Glasovi: Kandidujte!) Ja kandidujem g. Miloja Sokića, g. dr. Dragana Damića, g. Vojislava Nenadića i g. Karla Gajseka. Prima li Narodna skupština ovaj moj predlog? (Prima).

Molim gospodu izabrane privremene sekretare da zauzmu svoja mesta.

Gospodo narodni poslanici, mi se danas u ovom prvom redovnom skupštinskom sazivu nalazimo prvi put u ovoj našoj novoj i osvećenoj zgradi koja će služiti za Parlamenat i u kojoj će zgradi Narodna skupština vekovima donositi zakone, koji će koristiti Kralju, narodu i državi. Ulazeći danas u ovu novu građevinu, u ovu novu skupštinsku veliku palatu, mi ostavljamo dve posleratne zgrade u kojima su Narodne skupštine radile. Ostavljajući ih, mi dolazimo sada ovde da radimo. Radićemo mi, radiće i drugi koji dodu posle nas. Iz one dve poratne građevine, koje su ostale iza nas, ja mislim da odatle ne bi trebalo preneti ni jedne semenke u ovu građevinu. Pogledajte onu staru našu Skupštinu, koja se nalazi do Londona, u jednom dolu, to je stara skupštinska zgrada koja i danas postoji, iz koje je postao temelj ovoj građevini. Iz te zgrade prenesimo jednu biljku, makar ona i najmanja bila. Iz te biljke cvetaće mir i ljubav, cvetaće sloga u narodu.

Gospodo narodni poslanici, mi sada, nalazeći se prvi put u ovom zasedanju, imamo da izvršimo jednu svetu dužnost, dužnost koju očekuje narod od nas i dužnost koja nam na srcu leži, a to je pre svega da uzviknemo da živi Njegovo Veličanstvo naš Kralj Petar II. (Svi narodni poslanici ustaju sa svojih mesta i jednodušno kliču: Živeo Kralj Petar II!) Da žive Prinčevi, Njihova Kraljevska Visočanstva Tomislav i Andreja! Da živi Njihova Plemenita Majka Kraljica Marija! Da živi Knez Namesnik Pavle! (Svi narodni poslanici stojeći oduševljeno i burno kliču: Živeli!) Da žive Namesnici gospoda Stanković i Perović (Burni povici: Živeli!) Da živi naša hrabra i junačka vojska i da živi naš narod! (Opšte burno pljeskanje).

Gospodo i braćo poslanici, mi sada ovoga trenutka treba da učinimo još jedan pomen i da se setimo našega Velikog Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra. (Svi narodni poslanici ustaju i kliču: Slava Mu!) Kralj Aleksandar bio je veliki vladalac, Kralj Aleksandar bio je silan vladalac. Taj vladalac bio je narodni Kralj. Kralj Aleksandar voleo je narod i on je svoju državu i svoj narod cenio, poštovao i voleo. Koliko je Kralj Aleksandar omiljen bio u našem narodu, videlo se po tome što onog žalosnog dana, kada je onaj glas munjevitom brzinom prošao kroz našu državu, kada se čulo da je Kralj Aleksandar poginuo, nije bilo ni jednog kutka zemlje u našoj državi koji nije suzama zaliven. Plakalo je staro, plakalo je mlado, plakalo je veliko i golemo, znali smo koga smo izgubili. Koliko je Kralj Aleksandar bio junak, koliko je Kralj Aleksandar vodio računa o svojoj državi i svome narodu, vidi se i po tome što je u poslednjem trenutku, dok je još Njegovo junačko vladalačko srce i poslednje znake svoga života vladalačkog odavalo, dok su Njegova vladalačka usta još i poslednje reči mogla izgovarati, rekao: Čuvajte mi Jugoslaviju! Kralj Aleksandar znao je da posle Njega ostaje na prestolu Kralj Petar, da ostaju nejak a deca i plemenita Kraljica. On nije mogao i pored toga što je kazao: „Čuvajte Jugoslaviju” reći: „Čuvajte Mi Kralja, nejak u decu i Kraljicu” ali otišao je sa tim uverenjem da onaj koji bude čuvao Jugoslaviju, taj će čuvati Kralja, Kraljicu i Njegovu nejak u decu.

Gospodo narodni poslanici, Kralj Aleksandar, ostavljajući nam amanet da čuvamo Jugoslaviju, nije taj amanet ostavio jednome čoveku, nije ga ostavio jednoj vladi ili jednoj partiji, nego je ostavio amanet

da Jugoslaviju čuva ceo narod. I mi taj amanet moramo čuvati i poštovati i on se mora pokoljenjima prenositi, čuvati i predavati! (Burno pljeskanje).

Gospodo, mi imamo još jednu dužnost da izvršimo, imamo da se setimo onih naših velikih viteza, onih hiljada slavnih vojnika, junaka i vojskovođa koji su u ratovima dali svoje živote, dali živote i uveličali nam državu. Eto, vidite, stvorilo se ovo: da smo mi danas slobodni, da se slobodno možemo ovde razgovarati i možemo vršiti dužnost koja će koristiti narodu i državi. Mi tim junacima koji su dali svoje živote dugujemo večitu zahvalnost. Ja se sećam kada je mobilizacija bila objavljena u letnje doba, da su mnogi vojnici tada sređivali svoju letinu, pa kad je objavljena mobilizacija svaki je od njih odmah ostavljao svoja polja, ostavljao svoju decu i nije imao kad ni otići svojoj kući da se vidi i pozdravi sa svojim roditeljima i svojom porodicom. Mnogi od njih nisu se više vratili svojim kućama, jer su svoje živote ostavili na dalekom moru, po gudurama i brdima. Mi njih, u koliko možemo da im se na ovaj način odužimo, dužni smo da danas spomenemo i da kažemo: neka bi dao Svevišnji Bog, neka njihove junačke duše sijaju i onoga sveta kao što jarko sunce sija ovoga sveta i da im uzviknemo: Slava im! (Svi poslanici ustaju sa svojih mesta i uzvikuju: Slava im!)

Sad bi, gospodo, trebalo da predemo na izbor časništva Narodne skupštine. Ja ne znam da li ste svi dobili listiće (Uzvici: Jesmo — Nismo!) Onda ćemo imati 10 minuta odmora, za koje će vreme svaki od vas uzeti listiće, koji ih dosad nije uzeo. Pre toga molim vas da izberemo kontrolore koji će prisustvovati glasanju, sedeći kod kutija dok se ne izvrši izbor. Izbor će se vršiti u najboljem redu i svaki će glasati za koga hoće. Pozivam privremenog sekretara g. Sokića da izvlači imena kontrolora.

Privremeni sekretar Miloje Sokić izvlači iz kutije po tri listića sa imenima g. g. narodnih poslanika-kontrolora i to:

Za izbor predsednika: Muhameda Ridanovića, dr. Časlava Nikitovića i Vojka Kurtovića;

Za izbor potpredsednika: Save Mikića, dr. Srpka Vukanovića i Petra Bogavca;

Za izbor sekretara: Vojislava Lazića, Todora Tonića i Miloja Rajakovića.

Privremeni predsednik Stevan Janković: Molim g. g. kontrolore da zauzmu svoja mesta. Molim gospodu koja nisu primila listiće da ih sada prime, za vreme odmora tako da posle odmora možemo odmah pristupiti glasanju. Dajem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Privremeni predsednik Stevan Janković: Gospodo narodni poslanici, sednica se nastavlja i ja vas molim da zauzmete svoja mesta. Sad ćemo pristupiti izboru stalnog skupštinskog časništva. Vi vidite i sami da pred vama stoje tri kutije: jedna za izbor predsednika, druga za tri potpredsednika, i treća za pet sekretara. Ja mislim da, ako i vi pristajete, to sve jednovremeno izvršimo. (Pristajemo).

Ja molim gospodina sekretara da počne prozivku i da se počne glasanje, a molim svakoga narodnog poslanika, čim bude glasao, da se odmah vrati i sedne na svoje mesto, da bi bio slobodan prolaz, te da bi lepo ovaj posao danas mogli svršiti.

Molim gospodina sekretara da počne prozivku poslanika, a gospodu poslanike da budu mirni da bi čuli prozivku.

Privremeni sekretar Miloje Sokić proziva poslanike da glasaju. (Nastaje tajno glasanje listićima za izbor skupštinskog časništva).

(Posle glasanja)

Privremeni predsednik Stevan Janković: — Gospodo narodni poslanici, izbor skupštinskog časništva je izvršen. Sada ću vam saopštiti rezultat glasanja. Ali, pre saopštenja, ja ću vama svima narodnim poslanicima da izjavim najveću zahvalnost sa ovoga mesta na današnjem tako dostojanstvenom držanju oko vršenja svoje dužnosti. Vi ste, vršeći svoju dužnost prvi put u ovoj našoj velikoj skupštinskoj palati, u kojoj će se vekovima zakoni donositi, izvršili tu svoju dužnost na najdostojanstveniji način i onako kako to dolikuje ozbiljnim parlamentarcima, i ja se nadam da će ovaj Parlament uvek odsad imati takve narodne poslanike, koji će vršiti svoju dužnost na dostojanstven način. Ako se tako bude vršila dužnost, mi ćemo onda koristiti i Kralju i narodu i državi. Hvala vam! (Burno pljeskanje).

Izvolite čuti rezultat glasanja.

Za izbor predsednika glasalo je svega 297 narodnih poslanika. Od toga su glasali za g. Stevana Ćirića 196 (Burno odobravanje, pljeskanje i dugotrajni povici: Živeo Stevan Ćirić!); za g. Iliju Mihailovića 56 (Pljeskanje na levlci); za g. Milana Vukićevića 10 (Pljeskanje na levlci); za g. Vojislava Lazića 2. Praznih listića bilo je 33.

Prema tome za predsednika Narodne skupštine izabran je g. Stevan Ćirić. (Burno i dugotrajno pljeskanje kod većine sa uzvicima: Živeo Stevan Ćirić!)

Za potpredsednike glasalo je ukupno 295 narodnih poslanika. Od toga su glasali za g. Franju Markića 192, za g. Vojka Čvrkića 179, za g. Radisava Vučetića 186 (Burno odobravanje kod većine i povici: Živeli!), za g. Ivana Mohorića 60, za g. Šukriju Kurtovića 59, za g. dr. Ivana Jurišu 58 (Pljeskanje na levlci), za g. Milivoja Perića 1, za g. Luku Avramovića 2, za g. dr. Antona Novačana 10, za g. Milana Banića 10, za g. Milana Kurilića 10 (Pljeskanje na levlci). Praznih listića bilo je 35.

Prema tome izabrani su za potpredsednike g. Franjo Markić, (Pljeskanje i povici: Živeo!) g. Vojko Čvrkić, (Pljeskanje i povici: Živeo!) i g. Radisav Vučetić (Pljeskanje i povici: Živeo!)

Za izbor sekretara glasalo je svega 307 narodnih poslanika. Od toga broja glasali su za g. Todora Živkovića 193, za g. dr. Andreja Veblea 193, za g. dr. Dragana Damića 194, za g. Dragomira Stojadinovića 194, za g. Nuriju Pozderca 193 (Burno odobravanje kod većine), za g. Antu Kovača 61, za g. Milivoja Isakovića 61, za g. Ristu Grdića 61, za g. Milana Mravlja 61, za g. Radivoja Nanovića 61 (Pljeskanje na levlci), za g. Vladimira Tišmu 10, za g. Miloša Rašovića 10, za g. dr. Dragoljuba Jevremovića 10, za g. Dimitrija Vujića 10, za g. dr. Janka Baričevića 10. (Pljeskanje na levlci). Praznih listića bilo je 42.

Prema tome za sekretare izabrani su g. g. Dragomir Stojadinović, dr. Dragan Damić, Todor Živković, dr. Andrej Veble i Nurija Pozderac. (Burno odobravanje kod većine sa uzvicima: Živeli!)

Ja molim novoizabrano predsedništvo Narodne skupštine da zauzme svoja mesta i da primi svoju dužnost. (Izabrano predsedništvo Narodne skupštine na čelu sa predsednikom g. Stevanom Ćirićem zauzima svoja mesta uz burno odobravanje i pljeskanje).

Vi ste danas na ovom izboru dobili ogromno poverenje od parlamenta. Vi ga niste dobili da vršimo probu nad vama danas, nego ste ga dobili zato što ste to poverenje u ranijim parlamentima i u prošlom parlamentu zaslužili. Ja vam čestitam i želim vam da budete živi i zdravi! Neka vam bude sa srećom izbor. (Burno odobravanje i pljeskanje).

Predsednik Stevan Ćirić: (Burno odobravanje, dugotrajno pljeskanje i povici: Živeo Stevan Ćirić!)

Gospodo narodni poslanici, dopustite da, pre svega, zahvalim na čestitci čestitog starine, koju mi je malo čas uputio, i dopustite da to učinim ne samo u ime novog Predsedništva nego i u vaše ime. (Burno odobravanje sa usklikima: Živeo!)

On je malo čas rekao, da je vaša zasluga, što je ovaj izbor tako dostojanstveno protekao. Međutim, ja sam uveren, da u tome, što je izbor naš tako dostojanstveno protekao, velika je zasluga baš našeg čestitog starine, našeg najstarijeg druga g. Stevana Jankovića. (Pljeskanje i burni usklici: Živeo!)

Kako sam ja pre neki dan imao prilike da govorim o lepim tradicijama narodnih skupština, evo radujem se, da danas mogu da kažem, da u našem najstarijem drugu vidim živu i oličenu tu tradiciju, najlepšu tradiciju naših narodnih skupština. Zato i u ime vaše i u ime novog Predsedništva još jedanput čestitajući mu na vodenju sednice, izražavam mu našu najdublju zahvalnost. (Burno odobravanje).

U ime svojih drugova, koje ste odlikovali izborom za potpredsednike i sekretare Narodne skupštine, takode vam izričem najtopliju zahvalnost, jer moje je duboko uverenje da je vaš izbor dobar, i uveren sam da će i ona gospoda koju ste odlikovali ponovnim poverenjem pokazati se zaslužnim, jer, zaista, u njima se niste mogli prevariti, jer ih znate. Ali tako isto sam uveren da će i ona gospoda, koju ste danas prvi put odlikovali svojim poverenjem, zato što verujete u njihovu snagu i sposobnost, takode zaslužiti taj izbor i zaslužiti tu čast, koju im danas ukazujete.

Što se tiče moje ličnosti, to ostavljam naposljetku.

Meni je naročito milo što je ovaj izbor pao dva dana posle onog mog govora, koji sam izgovorio prilikom svečanog osvećenja Narodne skupštine. Jer, moglo se je, strogo uzevši, zapitati da li sam ja prekjude mogao govoriti sa punim autoritetom Predsednika Narodne skupštine, kada se znalo da je moj mandat na izmaku. Moglo se misliti da su ono moja lična osećanja, moji lični pogledi na naš javni život, i ja vam zato zahvaljujem, gospodo narodni poslanici, što ste danas ovim izborom pokazali da ona osećanja i one poglede i ogromna većina Narodne skupštine deli.

Pored ovoga momenta opšte prirode, naravno lični momenti, moja zahvalnost što ste mi učinili jednu ličnu satisfakciju, gubi svoje značenje. Ali ipak, sećajući se onih teških dana kada sam morao da napregnem sve svoje snage, da učinim sve napore, i duha i duše i savesti, da ne budem slab, ja vam od srca zahvaljujem na ovom ponovnom poverenju.

renju kojim ste mi ulili novu snagu. (Burno odobravanje i dugotrajni poklici: Živeo!)

Uveravam vas da ćemo, moji drugovi i ja, sve učiniti da vaše poverenje opravdamo, a vas molimo za stalnu potporu dokle god budemo na ovoj teškoj dužnosti. (Burno odobravanje i pljeskanje).

Po § 26 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, kad se Predsedništvo konstituiše, Predsednik Narodne skupštine ima da izvesti g. Predsednika Ministarskog saveta o konstituisanju Narodne skupštine. A po istom e paragrafu istoga Zakona g. Pret-

sednik Ministarskog saveta izvestiće Predsedništvo Narodne skupštine koga će dana i na koji od tri moguća načina: Prestonom Besedom, Poslanicom ili Ukazom, biti otvorene sednice Narodne skupštine.

Čim ja dobijem obaveštenja od gospodina Predsednika Ministarskog saveta, ja ću vas, gospodo narodni poslanici, o tome obavestiti pismenim putem.

Ova je sednica zaključena. (Živo odobravanje, pljeskanje i usklici: Živeo!)

Sednica je zaključena u 12 časova.